

کمی غافلگیر شدیم!

زینب گلزاری

این استقبال هم فرصت بود و هم تهدید

گفت وگو با دکتر امید فاطمی ریاست مرکز هوشمندسازی دانشگاه فرهنگیان

اشاره

مأموریتی برای خود تعریف کرده است؟
 در حال حاضر، مرکز هوشمندسازی زیر نظر ریاست دانشگاه قرار دارد و از این حیث از جایگاه ویژه و قابل توجهی برخوردار است. از سطح اداره کل بالاتر و از ساختارهای تابعه ریاست است. در مرکز هوشمندسازی دو بخش مدیریتی تعریف شده است. بخش اول مربوط به «مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات» است؛ همان بخشی که در اکثر سازمان‌ها با عنوان «مرکز انفورماتیک» و «واحد آی تی» مطرح است. وظیفه اش پرداختن به بحث‌های زیرساختی، ایجاد شبکه و تأمین سخت‌افزار و سامانه‌های نرم‌افزاری است. همچنین پشتیبانی سایت دانشگاه و فعالیت‌های مربوط را بر عهده دارد. عموم سازمان‌ها این بخش را دارند و به آن توجه جدی می‌شود. مدیریت دوم که لغت هوشمندسازی بیشتر به‌خاطر مأموریت‌های این بخش به کار گرفته شده است (اگرچه هر دو مدیریت تحت همین عنوان آمده‌اند)، بخش «مدیریت یادگیری الکترونیکی و شبکه‌های یادگیری اجتماعی» است. قلمرو مدیریت دوم فراتر از بحث پشتیبانی و هدف آن راهبری یادگیری الکترونیکی و راهبری شبکه‌های یادگیری اجتماعی است. این مدیریت متولی بحث فعالیت‌های الکترونیکی مربوط به حوزه یاددهی - یادگیری، پژوهش و تربیت است. آزمون الکترونیکی، کلاس‌های مجازی زنده و سیستم‌های مدیریت یادگیری در این بخش قرار می‌گیرند. این بخش کار خود را از آبان ۱۳۹۳ آغاز کرده و اولین فعالیتش ایجاد سامانه یادگیری الکترونیکی است.

● **واژه‌های «فرهنگیادا» و «فرهنگیارا» که در مرکز هوشمندسازی مورد استفاده قرار گرفته‌اند، به چه معنا هستند و چه هدفی را دنبال می‌کنند؟**

جهت‌گیری دنیا به سمت استفاده از فناوری اطلاعات است. فناوری اطلاعات در آموزش، نسل‌هایی را پشت‌سر گذاشته است. زمانی بحث «آموزش مبتنی بر رایانه» مطرح بود. سی‌دی آموزشی تولید می‌کردیم و در اختیار علاقه‌مندان می‌گذاشتیم. بعد وارد نسل چهارم شدیم که در این نسل بحث ایجاد شبکه، و اجتماع یادگیری و بحث‌های «یادگیری الکترونیکی» مطرح است. بعد از این هم نسل پنجم را به نام «یادگیری اجتماعی» معرفی کرده‌اند. ما برای این دو نسلی که پیش‌روست، این‌گونه برنامه‌ریزی کرده‌ایم: برای نسل یادگیری الکترونیکی سامانه «فرهنگیادا» و برای نسل یادگیری اجتماعی سامانه «فرهنگیارا» را در دست راه‌اندازی داریم.

دانشگاه فرهنگیان در دی‌ماه ۱۳۹۰، با تصویب «شورای عالی انقلاب فرهنگی» و با تجمیع کلیه مراکز تربیت معلم سراسر ایران تأسیس شد و از سال ۱۳۹۱ شروع به کار کرد. این دانشگاه، نوپا اما متکی به پیشینه صد ساله مراکز تربیت معلم در ایران است. هدف آن تأمین، تربیت و توانمندسازی معلمان و نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش در ایران است.

دانشگاه فرهنگیان حدود ۹۸ واحد دانشگاهی (در قالب ۶۴ پردیس و ۳۴ مرکز وابسته به پردیس) و بیش از ۶۵ هزار دانشجو دارد و یکی از بزرگ‌ترین و گسترده‌ترین دانشگاه‌های ایران محسوب می‌شود. توجه به فناوری اطلاعات و ارتباطات از جمله راهبردهای دانشگاه است و ایجاد سامانه الکترونیکی واحد و یکپارچه‌ای که تمام اطلاعات و روند کاری دانشگاه را در بر گیرد، در اولویت است. در این راستا با ریاست «مرکز هوشمندسازی دانشگاه فرهنگیان» گفت‌وگویی انجام داده‌ایم تا تاریخچه مرکز، اهداف و مأموریت‌هایی را که پیش رو دارد، از زبان ایشان بشنویم.

دکتر امید فاطمی درباره تاریخچه و هدف مرکز هوشمندسازی سخن خود را این‌گونه آغاز می‌کند:

«این دانشگاه از سال ۱۳۹۱ دو دوره دانشجو پذیرفته است و در بهمن‌ماه ۱۳۹۳ دوره سوم را پذیرش کرد. بعد از تأسیس دانشگاه، ساختاری متناسب با مأموریتی که برای این دانشگاه در نظر گرفته بودند، باید طراحی می‌شد. یکی از ساختارها و مؤلفه‌هایی که در آن دیده شده، «هوشمندسازی» است. چون امروزه در تربیت دانشجویان استفاده از فناوری ضرورت دارد. خصوصاً اینکه در دانشگاه فرهنگیان بحث دانشجو- معلم مطرح است؛ یعنی دانشجویانی که در آینده معلم می‌شوند و دانش‌آموزان را تربیت خواهند کرد. بنابراین، ما انتظار داریم دانش‌آموز آینده ما و معلم از فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌صورت درست استفاده کنند؛ چه در راستای بهره‌برداری خودشان و چه در راستای پژوهش، و آموزش و تربیت که کار اصلی معلم و دانشگاه است. باید تربیت درست را از همین‌جا شروع کنیم و به همین دلیل هوشمندسازی مورد توجه قرار گرفته است.»

● **مرکز هوشمندسازی از نظر ساختاری چه جایگاهی در دانشگاه فرهنگیان دارد و چه**

فرهنگ‌یادا حاصل ترکیب دو واژه «فرهنگیان» و «یادا» است. یادا مخفف مصوب فرهنگستان برای یادگیری الکترونیکی است. برای ترکیب دو واژه، حرف ن از انتهای «فرهنگیان» حذف شده و حاصل عبارت به صورت «فرهنگ‌یادا» درآمده است. کدنویسی و راه‌اندازی سامانه «فرهنگ‌یادا» نیز که در زمینه یادگیری شبکه اجتماعی است، آغاز شده است و ان‌شاءالله فاز اول آن تا پایان امسال اجرایی و تا پایان تابستان ۹۴ تکمیل خواهد شد. این دو سامانه در حقیقت حاصل نگاه به آینده یاددهی - یادگیری هستند. روش‌های سنتی جایگاه خود را دارند اما با توجه به شرایطی که امروزه دانشجویان و دانش‌آموزان ما در زمینه اتصال به اینترنت، داشتن گوشی‌های هوشمند، تبلت و ... پیدا کرده‌اند، عرضه روش‌های جدید یادگیری ضروری است. این مسائل باید در دانشگاه پیش‌بینی شده و معلمان آموزش دیده باشند. ما با راه‌اندازی این دو سامانه به‌عنوان سرلوحه کار، به سراغ این موضوع رفته‌ایم.

ثبت شده که علاوه بر دانشجویانی که استاد خودشان این دوره را گذاشته است، دانشجویان دیگر دانشگاه نیز تقاضای شرکت در دوره را دارند. برخی استادان استفاده از دوره‌های آموزشی الکترونیکی خود را برای استفاده تمام دانشجویان دانشگاه، آزاد گذاشته‌اند. برخی استادان بسیار جلوتر حرکت می‌کنند و آشنا هستند اما برخی استادان آشنا نیستند. قصد داریم کارگاه آموزشی راه بیندازیم و استادان و دانشجویان را به‌صورت حضوری با این دوره‌ها آشنا کنیم.

در این مدت کوتاه بیشتر حرکت‌ها داوطلبانه و خودجوش بوده‌اند. حدود ۸۰۰ یا ۹۰۰ دانشجو به‌طور مرتب سامانه فرهنگ‌یادا را کنترل می‌کنند و در مورد دوره‌ها نظر می‌دهند.

● برنامه شما برای پاسخ‌گویی مناسب به این استقبال چگونه است؟

🕒 برنامه ما برای مهرماه ۱۳۹۴، راه‌اندازی ۴۰۰ دوره تلفیقی در کل پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان است. تقریباً صد پردیس و مرکز داریم که هر کدام اگر چهار دوره تلفیقی بگذارند، تقریباً ۴۰۰ دوره می‌شود. برای این‌ها حتماً دوره و کارگاه آموزشی برگزار خواهیم کرد. تا امروز دوره‌های ما داوطلبانه و به دور از سخت‌گیری بوده‌اند، اما در نیم‌سال‌های آینده در خصوص استانداردهای تولید محتوا و نظارت بر کیفیت سخت‌گیری خواهیم داشت. همچنین دوره‌های تصویری و صوتی برگزار خواهیم کرد.

این استقبال هم فرصت بود و هم تهدید. باید مراقب باشیم بدون برنامه‌ریزی حرکت نکنیم که سررشته کار از دستمان در برود. دوره‌ها باید از سطح قابل قبولی برخوردار باشند. هم از نظر کمی و هم از نظر کیفی تأیید شوند. این استقبال کمی ما را غافلگیر کرد. با وجود این باید با دقت دوره‌ها را

برگزار کنیم. این نشود

که روزی صد دوره آموزش الکترونیکی داشته باشیم، اما

یک نفر هم در آن‌ها شرکت

نکند. این

موضوع

برای ما

اهمیت

زیادی

دارد.

● سامانه فرهنگ‌یادا که از آبان ۱۳۹۳ رونمایی شده، چه اهداف و برنامه‌هایی را دنبال کرده است؟

🕒 در بحث یادگیری الکترونیکی چند نوع آموزش داریم. یکی دوره‌های آموزش الکترونیکی محض است؛ آموزشی که به‌طور کامل روی سامانه قرار می‌گیرد و به‌صورت الکترونیکی برگزار می‌شود. نوع دیگر آموزش‌های ما، دوره‌های تلفیقی است. در این دوره‌ها استاد در کنار آموزش کلاسی خود، برای تکالیف یا فایل‌های آموزشی یک سامانه مدیریتی را به خدمت می‌گیرد. شاید بتوان گفت هدف حرکت به سمت آموزش معکوس است. پیش از این گفته می‌شد سر کلاس برویم و درس بدهیم و در بخش الکترونیکی تمرین بخواهیم. اما ایده آموزش معکوس می‌گوید درس را با استفاده از روش‌های پیشرفته الکترونیکی و به‌کارگیری ابزارهای چندرسانه‌ای ارائه دهیم و در کلاس فقط تمرین، بحث و کارگاه داشته باشیم.

● استقبال دانشجویان و استادان از راه‌اندازی مرکز هوشمندسازی در دانشگاه چگونه بوده است؟

🕒 پس از رونمایی از سامانه فرهنگ‌یادا قصد داشتیم به صورت پایلوت یک‌ماه استادان و دانشجویان به این محیط بیایند و با آن آشنا شوند. استادان در کنار کلاس درس خود برخی فایل‌های آموزشی را در سامانه قرار دهند و دانشجویان از این طریق بیشتر با محیط آشنا شوند. برنامه‌ریزی ما برای نیم‌سال دوم بود. یعنی قصد داشتیم بهمن ۱۳۹۳ با برگزاری چند کارگاه آموزشی با جدیت وارد استفاده و بهره‌برداری از سامانه شویم. اما واقعاً غافلگیر شدیم. استادان بسیار فراتر رفتند و دانشجویان استقبال و پیگیری بسیار خوبی داشتند. برخی استادان برگزاری دوره‌های آموزشی الکترونیکی محض را پیشنهاد کردند که در سامانه قرار دادیم. در همین زمان کوتاه ۱۹ دوره آموزشی الکترونیکی محض در سامانه

